

Nr 14.*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
angående rätt för landsting att ekonomiskt medverka
till primärkommuns fosterhemsanskaffning.*

Uti de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna, nr 9 i första kammaren av herr *Lundqvist* och nr 7 i andra kammaren av herr *Birke*, hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om vidtagande av sådana åtgärder som erfordras för att landsting må erhålla rätt att ekonomiskt medverka till primärkommuns fosterhemsanskaffning».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Grundläggande bestämmelser om landstingens kompetens meddelas i 4 § lagen den 20 juni 1924 om landsting. Enligt detta lagrum tillkommer det landstinget att, i den ordning lagen stadgar, rådslå och besluta om för landstingsområdet gemensamma angelägenheter, vilka avse allmänna hus-hållningen, jordbrukets och andra näringars utveckling, anstalter för kommunikationsväsendets befordrande, hälso- och sjukvård, undervisning, allmän ordning och säkerhet med mera dylikt, såvitt dessa angelägenheter icke enligt gällande författningar tillhöra offentlig myndighets ämbetsåtgärd, ävensom att handhava de ärenden i övrigt, som enligt beslut av Kungl. Maj:t och riksdag skola ankomma på landstinget.

Vissa uppgifter ha i anslutning till lagrummets sista led tillagts landstingen i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd (barnavårdslag). Sålunda stadgas i 40 § barnavårdslagen, att Kungl. Maj:t, efter förslag av landstinget, skall för varje landstingsområde fastställa plan för barnhemsvårdens ordnande inom området. I den mån annan icke drager försorg därom, skall det enligt samma bestämmelse åligga landsting att anordna och driva barnhem, som finnas upptagna i nyssnämnda plan. Det åligger ock landstinget att, i den mån erforderliga medel icke annorledes tillhandahållas, bestrida kostnaderna för anordnande och drift av annan tillhöriga barnhem, som upptagits i planen, för såvitt deras vårdplatser äro avsedda för landstingsområdets gemensamma behov. Landstinget kan enligt 63 § barnavårdslagen bliva skyldigt att bidra till vissa kostnader för omhändertaget barn, dock icke för fosterhemsvård. Fosterhemsvården åligger enligt huvudregeln i 1 § barnavårdslagen vederbörande

primärkommun. — Till landstingens verksamhet med avseende å barnavården utgår statsbidrag enligt kungörelsen den 24 september 1937 (nr 862) om statsbidrag till vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m., senast ändrad genom kungörelse den 25 augusti 1947 (nr 717).

Länsstyrelserna ha enligt 20 § barnavårdslagen att var för sitt län vaka över att den barnavårdsverksamhet, varom i lagen förmäles, ändamålsenligt ordnas och handhaves, så att de, som äro i behov därav, bliva föremål för de åtgärder, vilka av omständigheterna påkallas. Vid sin befattning med kommunernas barnavård skola länsstyrelserna ha biträde av barnavårdskonsulenter och barnavårdsassistenter. Befattningen som barnavårdskonsulent skall innehavas av fattigvårdskonsulent, varom förmäles i lagen om fattigvården. Beträffande barnavårdsassistenternas verksamhet gäller kungörelsen den 19 oktober 1945 (nr 679) med närmare bestämmelser angående barnavårdsassistenterna vid länsstyrelserna. Enligt kungörelsen skola assistenterna vid sidan av sin kontrollerande verksamhet bl. a. bedriva fosterhemsanskaffning.

De uppgifter som nu tillkomma landstingen i fråga om barnavården ålades dem vid en 1945 genomförd revision av lagstiftningen om barnavårdsanstalterna och fosterbarnsvården i samband varmed även barnavårdsassistentbefattningarna inrättades.

Till grund för revisionen låg ett av socialvårdskommittén avgivet betänkande (SOU 1944: 34). Beträffande målsmanskapet för barnhemsvården hade kommittén stannat vid att detta skulle tillkomma landstingen. Där- emot hade kommittén i fråga om fosterhemsvården icke ansett sig ha anledning att föreslå någon ändring i den förut gällande principen att målsmanskapet skulle tillkomma primärkommunerna. Assistentbefattningarna, om vilkas inrättande förslag framlades av kommittén, vore avsedda att träda i stället för det tidigare inom länen verksamma av länens barnavårdsförbund anställda och till organisationen Allmänna barnhuset anknutna barnavårdsombuden. Kommittén hade även upptagit frågan om fosterlegornas storlek utan att dock framlägga förslag rörande desamma. Kommittén erinrade om att det borde åligga barnavårdsassistenterna att verka för likformighet inom länen vid uppgörelsen om fosterlönen. Vidare anmärkte kommittén, att frågan vore föremål för befolkningsutredningens uppmärksamhet.

Vid betänkandet fanns fogad en reservation, i vilken förordades, att staten skulle bliva målsman för barnhemsvården. De hänvisade därvid bl. a. till ett uttalande av kommunalskatteberedningen (SOU 1943: 43 s. 109) att landstingen borde vara organiserade såsom specialkommuner för hälso- och sjukvård.

I den på grundval av kommitténs förslag utarbetade propositionen (nr 227) till 1945 års riksdag framlades, såvitt här är i fråga, förslag i enlighet med vad kommittén förordat. Med anledning av vad i reservationen

anförts om målsmanskapet för barnhemsvården erinrade departementschefen om att statsbidrag skulle utgå i betydande omfattning. Propositionen blev på hemställan av sammansatta stats- och andra lagutskottet (utl. nr 4) i förevarande delar bifallen av riksdagen.

Av den nyss lämnade redogörelsen framgår, att en omprövning av arbetsfördelningen inom samhällets barnavård verkställdes vid den år 1945 genomförda revisionen av lagstiftningen om barnavårdsanstalterna och fosterhemsvården. Därvid gjordes landstingen till målsmän för barnhemsvården, medan fosterhemsvården liksom tidigare skulle åvila primärkommunerna. Samtidigt tillskapades genom barnavårdsassistenterna för länen gemensamma organ med uppgift bland annat att främja fosterhemsanskaffningen. Med motionerna åsyftas en ändring i den sålunda beslutade arbetsfördelningen av innebörd, att landstingen skulle erhålla behörighet att lämna kommunerna ekonomisk hjälp till täckande av kostnaderna för barns utackordering. En dylik ändring torde icke kunna genomföras utan att frågan om arbetsfördelningen prövas i hela dess vidd. Erfarenheterna från den korta tid, varunder den år 1945 beslutade lagstiftningen tillämpats, torde icke giva vid handen, att en dylik omprövning nu bör ske. På barnavårdsassistenterna bör alltfört ankomma att tillse, att anordnande av fosterhemsvård icke underlåtes i fall där sådan vård är den lämpligaste. Under hänvisning till det anförda och då en lösning i den av motionärerna antydda riktningen icke skulle få nämnvärd betydelse ur skatteutjämnings synpunkt, får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 mars 1949.

På konstitutionsutskottets vägnar:

JONES ERIK ANDERSSON.

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Herlitz, Mattsson, Björck*, Hällgren*, Sandberg, Thun*, Arrhén, Damström och Georg Pettersson*; samt

från a n d r a kammaren: herrar von Friesen*, Fast, Pettersson i Norregård, Swedberg, Norén, Nolin, Spångberg, Olsson i Mora och fru Svedberg.

* Ej närvarande vid justeringen.